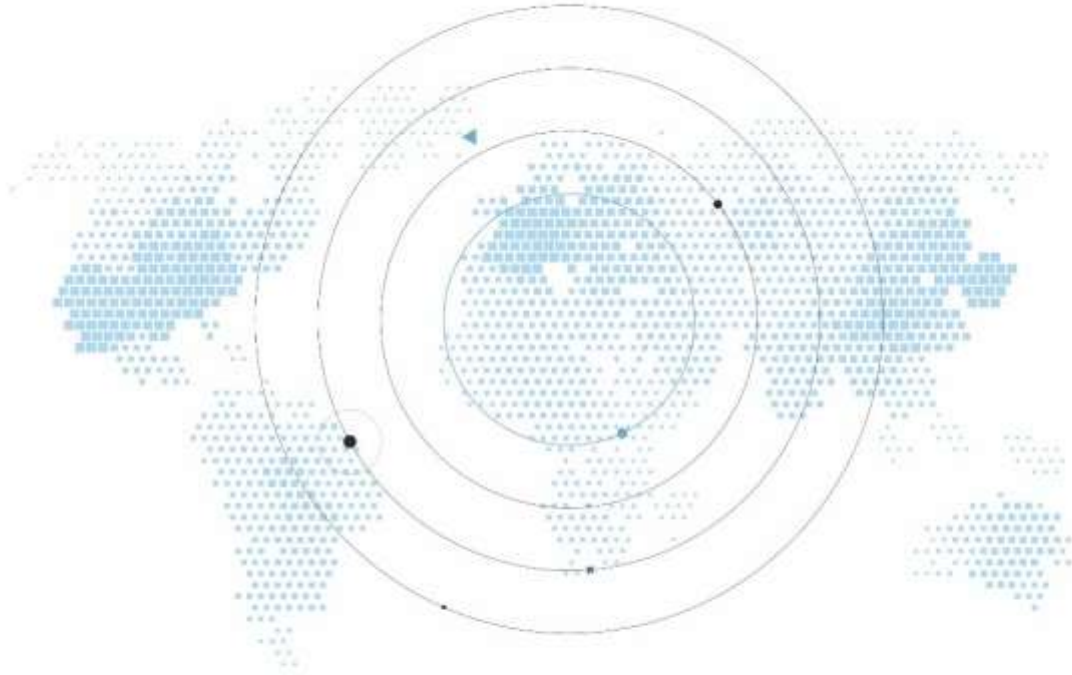

2018 TÜRKİYE

GENEL NÜFUSTA TÜTÜN, ALKOL VE MADDE
KULLANIMINA YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞ
ARAŞTIRMASI RAPORU

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü
Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

NARKO

ANKARA – 2018

İçindekiler	Sayfa
1. Giriş ve Amaç	4
2. Gereç ve Yöntem.....	4
2.1. Araştırmanın Türü ve Örneklem.....	5
2.2. Araştırmanın Saha Uygulaması.....	5
2.3. Araştırmanın Analizi ve Raporlanması.....	5
3. Bulgular.....	6
3.1. Tanımlayıcı Bulgular.....	6
3.2. Tütün Kullanımına İlişkin Bulgular.....	6
3.3. Alkol Kullanımına İlişkin Bulgular.....	6
3.4. İlaç Kullanımına İlişkin Bulgular.....	7
3.5. Madde Kullanımına İlişkin Bulgular.....	8
3.5.1. Esrar Kullanımına İlişkin Bulgular.....	10
3.6. Algıya İlişkin Bulgular.....	11
4. Sonuç ve Öneriler.....	13

TÜRKİYE'DE GENEL NÜFUSTA TÜTÜN, ALKOL VE MADDE KULLANIMINA YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞ ARAŞTIRMASI

1. Giriş ve Amaç

Alkol, tütün, ilaç ve madde kullanımı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sağlık sorunudur. Konuya ilişkin güvenilir ve kıyaslanabilir veriler elde etmek için, Türkiye'de halkının geneli arasında alkol, tütün, ilaç ve narkotik madde kullanımının kapsamı, şekli ve tutum-davranışların bilinmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada; Türkiye genelinde hane halkında, hayatında en az bir kere alkol, tütün, ilaç ve madde kullananlara yönelik tutum ve davranışların araştırılması ve aşağıda yer alan unsurların belirlenmesi amaçlanmıştır:

- Halkın geneli arasında kullanılan yasal ve yasadışı maddelerin yaygınlık ve idame oranlarının cinsiyet ve yaş gruplarına göre rapor edilmesi,
- Yasadışı ve yasal bağımlılık yapıcı maddelerin genel kullanım şekilleri arasındaki ilişkilerin ülkelerarası değerlendirmelerinin yapılmasına olanak vermek,
- Belirli nüfus özellikleri ile tütün, alkol ve madde kullanımı arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesine olanak vermek.

2. Gereç ve Yöntem

Yapılan çalışmada araştırma aracı olarak anket kullanılmıştır. Kullanılan anket, EMCDDA (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi) Model Anketi kullanılarak bazı değişikliklerle geliştirilmiştir. 15-64 yaş arasındaki hane halkına yüz yüze uygulanmıştır.

Kullanılan anketin özellikleri aşağıda yer almaktadır:

- Güvenilir olması; genel sonuçların her yetki alanı ve bütün olarak Türkiye'deki uyuşturucu kullanımı yaygınlığına ilişkin istatistiksel açıdan güvenilir tahminleri yansıtması,
- Türkiye ile ve mümkün olduğunca Avrupa Birliği'nin tümünde gerçekleştirilen benzer çalışmalarla kıyaslanabilir olması,
- Sonuçların çeşitli demografik faktörler açısından analiz edilmesine olanak vermesi.

2.1 Araştırmanın Türü ve Örneklem

Türkiye’de hane halkında alkol, tütün ve madde kullanımına yönelik tutum ve davranış araştırmasında 2018 yılında Türkiye’yi temsilen kesitsel olarak seçilen bir örneklem üzerinden çalışma yürütülmüştür. TUBİM (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi) Genel Nüfus Araştırması çalışma grubu tarafından belirlenen illerde, TÜİK’ten (Türkiye İstatistik Kurumu) alınan adreslerde yüz yüze görüşme yöntemi ile araştırma gerçekleştirilmiştir. 26 ilde yapılan çalışmada TÜİK’ten temin edilen 100.000 örneklemden, 42.754 kişi ile başarılı görüşme gerçekleştirilmiştir.

2.2. Araştırmanın Saha Uygulaması

Araştırma TUBİM tarafından belirlenen örnekleme, bağımsız üç araştırma kuruluşu tarafından sahada uygulanmıştır. Saha çalışması kapsamında çıkabilecek sorunları asgariye indirmek için ziyaret öncesi gidilecek hanelere mektupla ön bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmanın saha uygulaması Aralık 2017-Mart 2018 döneminde yapılmıştır.

2.3. Araştırmanın Analizi ve Raporlanması

Bağımsız üç araştırma kuruluşu tarafından yapılan anket sonuçları ve raporlama Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına teslim edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Tanımlayıcı Bulgular

Araştırmada toplam 42.754 kişiye ulaşılmıştır, katılımcıların %52'si kadın (22.214 kişi), %48'i erkektir (20.540 kişi).

%4,9'u (2.099 kişi) okul bitirmemiş (okuryazar değil), %32,4'ü (13.837 kişi) ilkokul mezunu (eski sistem), %14,5'i (6.201 kişi) ortaokul/ilköğretim mezunu, %18'i (7.690 kişi) normal lise mezunu, %5,1'i (2.188 kişi) meslek lisesi mezunu, %3,3'ü (1.425 kişi) 2 yıllık meslek yüksekokul mezunu, %10,6'sı (4.527 kişi) 4 yıllık üniversite mezunu, %6'sı (2.566 kişi) üniversite öğrencisi ve %4,5'i de (1.932 kişi) lise öğrencisidir.

3.2. Tütün Kullanımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların %47'si (20.101 kişi) hayatında en az bir kere sigara, puro, pipo, nargile vb. bir tütün ürününü kullanmıştır (yaşam boyu prevalans). Erkeklerde bu oran %61,9 iken kadınlarda %32,2'dir. Tütün ürününü ilk kez deneme yaşı ortalaması 17,85 olarak ölçülmüştür.

Tablo 3: Genel nüfusun yaşam boyu, son 12 ay ve son 1 ay tütün ve ürünlerini kullanma prevalansları, Türkiye, 2018.

	Tütün ve ürünleri kullanımı prevalansı (%)	Kişi sayısı
Yaşam boyu	47,0	20.101
Son 12 ay	33,3	14.257
Son 1 ay	31,5	13.465

3.3. Alkol Kullanımına İlişkin Bulgular

Katılımcıların %22,1'i (9436 kişi) hayatında en az bir kere alkollü içecekleri kullanmıştır. (yaşam boyu prevalans). Erkeklerde bu oran %34,3 iken kadınlarda %10,7'dir. Alkollü içecekleri ilk kez deneme yaşı ortalaması 19,94 olarak ölçülmüştür.

Tablo 4: Genel nüfusun yaşam boyu, son 12 ay ve son 1 ay alkollü içecekleri kullanma prevalansları, Türkiye, 2018.

	Alkollü içecek kullanımı prevalansı (%)	Kişi sayısı
Yaşam boyu	22,1	9436
Son 12 ay	12,6	5407
Son 1 ay	8,6	3660

3.4. İlaç Kullanımına İlişkin Bulgular (Yatıştırıcı, sakinleştirici, uyku verici, vücut geliştirici, dikkati etkileyici veya arttırıcı vb.)

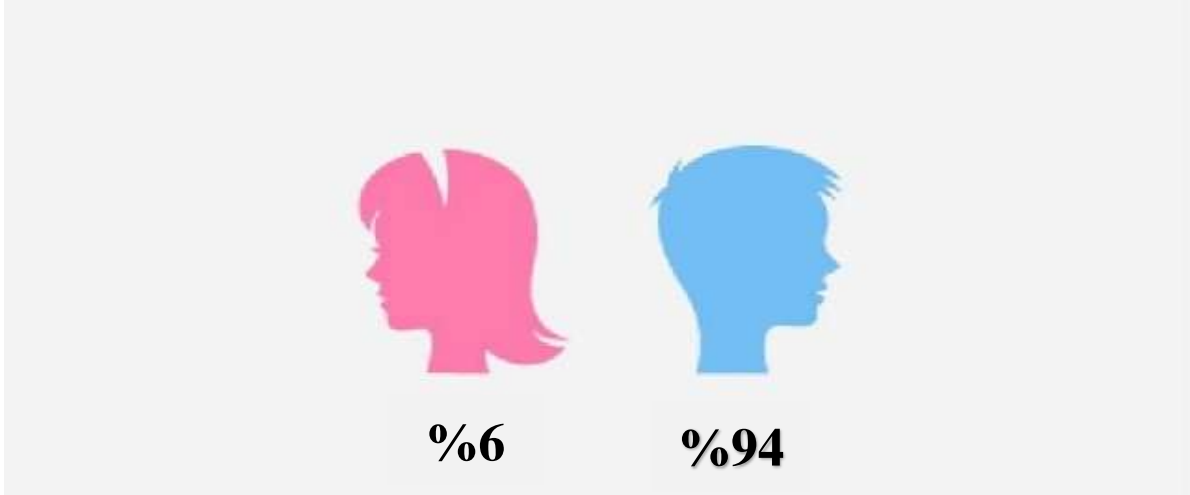
İncelenenlerin %5,8'i (2498 kişi) hayatında en az bir kere yatıştırıcı/sakinleştirici ilaç kullanmıştır (yaşam boyu prevalans). Erkeklerde bu oran %3,9 iken kadınlarda %7,7'dir. Öte yandan ilaçları ilk kez kullanma yaşı ortalaması 32,26 olarak ölçülmüştür.

Tablo 5: İncelenenlerin yaşam boyu, son 12 ay ve son 1 ay ilaç kullanma prevalansları, Türkiye, 2018.

	İlaç kullanımı prevalansı (%)	Kişi sayısı
Yaşam boyu	5,8	2498
Son 12 ay	2,8	1192
Son 1 ay	2,3	979

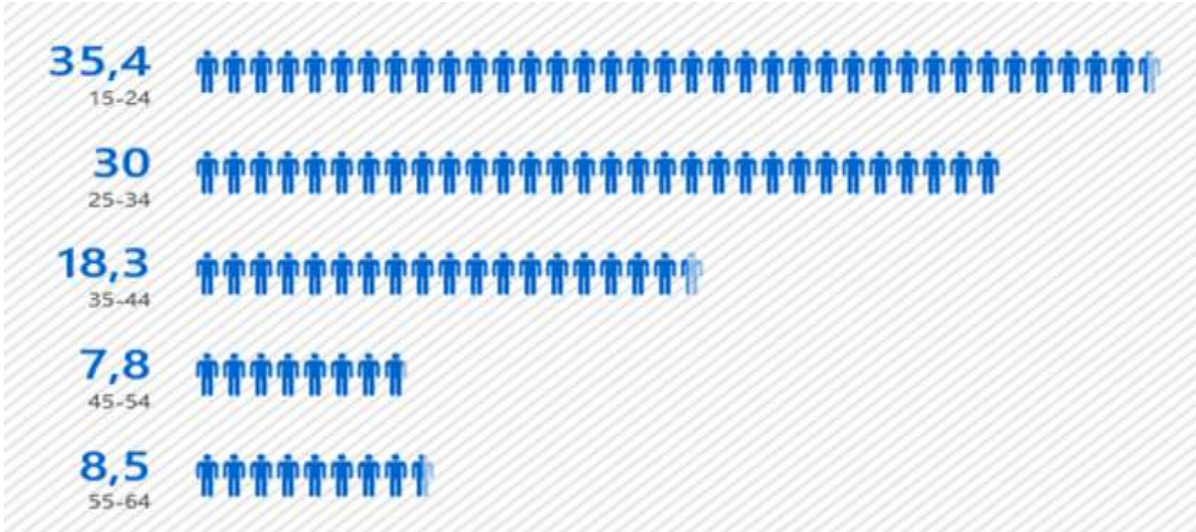
3.5. Madde Kullanımına İlişkin Bulgular

İncelenenlerin %3,1'i (1.338 kişi) hayatında en az bir kere madde kullanmıştır (yaşam boyu prevalans).

Grafik 1 Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (%) Türkiye, 2018.

Araştırmada hayatında en az bir kere madde kullananların %94'ü erkek, %6'sı ise kadındır. Kadınlarda hayatında en az bir kere madde kullanım oranı %0,3 iken erkeklerde bu oran %6,1'dir.

Grafik 2 Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (%) Türkiye, 2018.

Hayatında en az bir kere madde kullananların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde;

- 15-24 yaş grubu %35,4,
- 25-34 yaş grubu %30,
- 35-44 yaş grubu %18,3,
- 45-54 yaş grubu %7,8,
- 55-64 yaş grubu %8,5 olduğu görülmüştür.

En yoğun yaş grubu 15-34 yaş grubudur (%65). Maddeyi ilk kullanım yaş ortalaması 19'dur.

Tablo 7: Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı Türkiye, 2018.

	Eğitim Durumu	
	Sayı	Yüzde
Okul bitirmemiş (okur yazar/değil)	45	3,4
Okuma Yazma Biliyor	-	-
İlkokul mezunu (Yeni sistemde 4 / Eski sistemde 5 yıl)	267	20,0
Ortaokul / İlköğretim mezunu (8 yıl)	245	18,3
Ortaöğretim Lise öğrencisi (9.-12. Sınıf)	60	4,5
Normal Lise mezunu	310	23,2
Meslek Lisesi mezunu	90	6,7
Üniversite öğrencisi	130	9,7
Meslek Yüksekokul mezunu (2 yıllık)	43	3,2
Üniversite Açıköğretim mezunu (4 yıllık)	22	1,6
Üniversite mezunu (4 yıllık)	119	8,9
Lisansüstü / Doktora	7	,5
Toplam	1.338	100,00

Hayatında en az bir kere madde kullananların %20'si ilkokul mezunu, %18,3'ü ortaokul mezunu, %29,9'u ise lise mezunudur. En yoğun kullanım lise mezunu olan gruptadır. Madde kullanıcılarından halen lise öğrencisi olanların oranı %4,5 iken, halen üniversite öğrencisi olanlar %9,7'dir.

Grafik 3 Medeni Durumlarına Göre Dağılımı (%) Türkiye, 2018.

Hayatında en az bir kere madde kullananlar medeni durumlarına göre incelendiğinde %55,2'lik kısmın bekar olduğu görülmektedir.

Grafik 4 Toplam Hane Gelir Durumlarına Göre Dağılımı (%) Türkiye, 2018.

Hayatında en az bir kere madde kullananlar hane gelirine göre incelendiğinde en yüksek oran 2000-3000 TL (%25,2) arasında olduğu görülmektedir. En yoğun kullanımın hane geliri 1500 ile 4000 TL arasındadır (%61).

3.5.1. Esrar Kullanımına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada hayatında en az bir kere madde kullananlar içerisinde esrar en çok kullanılan madde olarak belirlendiğinden ve diğer maddelerin çok düşük sıklıkta kullanıldığı belirlendiğinden esrar kullanımını ayrıca incelenmiştir. İncelenenlerin yaşam boyu, son 12 ay ve son 30 gün esrar kullanma prevalansları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: İncelenenlerin yaşam boyu, son 12 ay ve son 30 gün esrar kullanma prevalansları, Türkiye, 2018.

	Esrar kullanma prevalansı (%)	Kişi sayısı
Yaşam boyu	2,7	1165
Son 12 ay	1,1	475
Son 30 gün	0,8	323

Esrarı ilk kez kullanma yaşı ortalaması 19,00’dur.

3.6. Algıya İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcıların tütün, alkol ve madde kullanımına ilişkin algıları sunulmaktadır.

Genel nüfusun %15,5'i uyuşturucu bağımlısını “daha ziyade suçlu” görürken, %42,7'si “daha ziyade hasta”, %6,3'ü “ne suçlu ne hasta”, %30,5'i de “hem suçlu hem hasta” olarak görmektedir.

Genel Nüfusun %70'i sigara kullanmayı hiç hoş görmezken, %81,5'i alkol kullanmayı, %97'si uyuşturucu kullanmayı, %93,3'ü de hekim önerisi dışında sakinleştirici/uyarıcı kullanmayı hiç hoş görmemektedir.

Genel Nüfusun %75,2'si sigara kullanmayı “ağır risk” olarak tanımlarken, %82,8'i alkol kullanmayı, %97,3'ü uyuşturucu kullanmayı, %92,1'i de hekim önerisi dışında sakinleştirici/uyarıcı kullanmayı ağır risk olarak tanımlamıştır.

Genel Nüfusun “insanlar tıbbi gerekçeler olmaksızın madde kullanabilmeli” sorusuna %78,2'si “kesinlikle katılmıyorum” cevabı verirken, %8,3'ü “büyük ölçüde katılmıyorum”, %2,5'i “ne katılıyorum ne katılmıyorum”, %3,1'i “kesinlikle katılıyorum”, %3,1'i de “büyük ölçüde katılıyorum” cevabını vermiştir.

Tablo 9: Genel Nüfusun madde kullanma konusundaki suç algısı durumlarının dağılımı, Türkiye, 2018.

Uyuşturucu Madde Bağımlısı Algısı	%	Kişi Sayısı
Daha ziyade suçlu	15,5	6.642
Daha ziyade hasta	42,7	18.272
Ne suçlu ne de hasta	6,3	2.704
Hem suçlu hem hasta	30,5	13.038
Bilmiyorum kararsızım	4,9	2.098
Toplam	100,0	42.754

Tablo 10: Genel Nüfusun Madde kullanma konusundaki görüşlerinin dağılımı, Türkiye, 2018.

	Kesinlikle katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Büyük ölçüde katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum
	%	%	%	%	%	%
İnsanlar yalnızca tıbbi gerekçelerle madde kullanabilmeli	40,1%	21,1%	6,1%	5,1%	22,2%	4,9%
İnsanlar tıbbi gerekçeler olmaksızın madde kullanabilmeli	3,1%	3,1%	2,5%	8,3%	78,2%	4,5%

Tablo 11: Genel Nüfusun madde kullanma konusundaki hoşgörülerinin dağılımı, Türkiye, 2018.

	Hiç hoş görmüyorum	Kısmen hoş görmüyorum	Hoş görüyorum	Bilmiyorum
	%	%	%	%
Sigara Kullanmak	70,0%	19,5%	8,9%	1,5%
Alkol Kullanmak	81,5%	12,5%	4,8%	1,1%
Uyuşturucu Kullanmak	97,0%	1,6%	,6%	,6%
Hekim önerisi dışında sakinleştirici, uyarıcı kullanmak	93,3%	3,5%	1,5%	1,5%

Tablo 12: Genel Nüfusun tütün, alkol ve madde kullanma konusundaki risk algısının dağılımı, Türkiye, 2018.

	Ağır risk	Orta dereceli risk	Hafif risk	Risk olarak görmüyorum	Bilmiyorum
	%	%	%	%	%
Sigara Kullanmak	75,2%	18,2%	4,2%	1,7%	,7%
Alkol Kullanmak	82,8%	12,7%	2,4%	1,3%	,7%
Uyuşturucu Kullanmak	97,3%	1,6%	,4%	,2%	,5%
Hekim önerisi dışında sakınleştirici, uyarıcı kullanmak	92,1%	4,4%	1,4%	,6%	1,4%

4.Sonuç ve Öneriler

- Bu çalışmaya göre ülkemizde tütün ve alkol kullanımında az da olsa düşüş olduğu görülmüştür.
- İlaç suistimali ciddi bir sorun olarak görünmekte ve bu konuya yönelik ayrıntılı çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Yine bu çalışma bize; her ne kadar ülkemizde madde kullanımının batı ülkelerindeki gibi büyük bir sorun olduğunu göstermese de narkotik madde kullanımının, toplum sağlığı ve güvenliği bakımından önemli bir engel olduğunu ve üzerinde titizlikle durulması gerektiğini fark ettirmektedir.